

SE2024204

สร้างเสริมสุขภาพพัฒนาอาชีพฝ่าวิกฤตเศรษฐกิจชุมชนปทุมมา

ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผศ.กำไล สมรักษ์

ผศ.พรชุนทร ชุมพญานุช

อ.สบาย ยี่สา

ชุมชนปทุมมา ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนเมือง มีพื้นที่ประมาณ 160 ไร่ มี 183 ครัวเรือน ประชากร 395 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย (109 คน คิดเป็น 27.59%) อาชีพรับจ้างทั่วไป (75 คน 18.98%) ข้าราชการ (47 คน 11.89%) และเกษตรกรรม (11 คน 2.78%) ลักษณะสังคมเป็นครัวเรือนเดี่ยว ส่วนใหญ่พักอาศัยในอาคารพาณิชย์ 2 ชั้น บางส่วนเป็นบ้านเช่า มีพื้นที่ใช้สอยจำกัด

ศักยภาพชุมชน: ชุมชนมีปราชญ์ด้านเกษตรผสมผสานและกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มทำปุ๋ยหมัก กลุ่มปลูกผัก กลุ่มทำเครื่องแกง และกลุ่มน้ำพริก โดยมีภาคีเครือข่ายสนับสนุน เช่น เทศบาลตำบลท่าศาลา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อสม. และโรงพยาบาลท่าศาลา

ปัญหาในชุมชนประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ: รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย มีหนี้สินจากการกู้ยืม 60 ครัวเรือน และมีผู้ว่างงาน 90 คน ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปแต่รายได้ไม่แน่นอน ด้านสังคม: ปัญหายาเสพติด ลักขโมยในชุมชน ครอบครัวแตกแยกและคนว่างงาน รวมถึงการรวมตัวทำกิจกรรมในชุมชนมีน้อย ยิ่งไปกว่านั้น ด้านสุขภาพ: ความเครียดจากปัญหาหนี้สิน มีผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง (44 คน) เบาหวาน (35 คน) และผู้ป่วยติดเตียง (3 คน) และ ด้านสิ่งแวดล้อม: พื้นที่เกษตรกรรมน้อย ไม่มีพื้นที่สำหรับรวมกลุ่มทำอาชีพเสริมอย่างเป็นรูปธรรม

จากการวิเคราะห์ปัญหาพบว่ามีปัญหาดังนี้ พฤติกรรมการบริโภค: คนในชุมชนยังมีพฤติกรรมการบริโภคนิยม ขาดการวางแผนทางการเงิน ขาดความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือน และขาดการสร้างกลุ่มอาชีพเสริม การรวมกลุ่ม การรวมกลุ่มในชุมชนทำได้ยากเนื่องจากเป็นครัวเรือนเดี่ยว ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และกลไกขับเคลื่อนในชุมชนยังไม่ชัดเจน และ สภาพแวดล้อม: ค่าครองชีพในชุมชนเมืองสูง พื้นที่ทำการเกษตรน้อย คนส่วนใหญ่ไม่มีการปลูกผักไว้บริโภคเอง เนื่องจากไม่มีพื้นที่เพียงพอ ทางชุมชนจึงได้มีแนวคิดที่จะทำโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้ 1. สร้างคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการที่เข้มแข็ง 2. ส่งเสริมกลุ่มอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย 3. สร้างกลไกติดตามและพัฒนาช่องทางการตลาด 4. ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

กระบวนการดำเนินโครงการมีกิจกรรมดังต่อไปนี้ เริ่มต้นด้วย 1. พัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชน: แกนนำชุมชนเสนอให้จัดตั้ง 3 กลุ่มอาชีพเสริม ได้แก่ กลุ่มปลูกผักและทำน้ำหมักชีวภาพ กลุ่มทำเครื่องแกง และกลุ่มทำหมี่กรอบ เพื่อลดปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยมีการจัดอบรมและสนับสนุนการรวมกลุ่มในชุมชน

- กลุ่มปลูกผักและปุ๋ยหมักชีวภาพ: มีสมาชิก 40 คน เรียนรู้การปลูกผักปลอดสารพิษ และนำผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น ซึ่งช่วยลดรายจ่ายครัวเรือนประมาณเดือนละ 1,500 บาท และเพิ่มรายได้ประมาณเดือนละ 2,000 บาท
- กลุ่มทำเครื่องแกง: มีสมาชิก 15 คน โดยใช้วัตถุดิบจากกลุ่มปลูกผักในการผลิตเครื่องแกง สมาชิกพัฒนาสูตรเครื่องแกงและวางจำหน่ายในตลาด มีรายได้เฉลี่ยครั้งละ 1,500 บาท
- กลุ่มทำหมี่กรอบ: กลุ่มนี้มีสมาชิก 15 คน เดิมมีการทำหมี่กรอบแต่หยุดไปเนื่องจากขาดคนทำ จึงมีการฟื้นฟูกลุ่มนี้และพัฒนาสูตรให้เข้าถึงคนทุกวัย พร้อมทั้งพัฒนาบรรจุภัณฑ์และช่องทางการจัดจำหน่าย โดยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เข้ามาให้คำปรึกษาและสนับสนุนการทำผลิตภัณฑ์

เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมแล้ว ได้มีการจัดการสิ่งแวดล้อม: ให้สมาชิกชุมชนปรับพื้นที่รอบบ้านสำหรับปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ เช่น พริก ขมิ้น ตะไคร้ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในเครื่องแกง หลังจากนั้นสร้างกระบวนการเรียนรู้: จัดอบรมปฏิบัติการให้แก่แกนนำและสมาชิกกลุ่มชุมชนในเรื่องการผลิตสินค้าการตลาดและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ พร้อมกับสร้างศูนย์กลางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชนและทำการติดตามผล: มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพทุกเดือน และนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีประชุมประจำเดือนของชุมชน กลุ่มเป้าหมายนอกจากเป็นคนไทยแล้วยังมีกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่มาอาศัยในชุมชน ได้มาร่วมกิจกรรมพัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้ ให้เขาสามารถอยู่ในเมืองไทยได้อย่างยั่งยืน มีการร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายเพื่อให้มีการเรียนรู้เพิ่มขยายผล พัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

ผลที่ได้รับคือ เกิดคณะทำงาน 15 คน จากคณะกรรมการชุมชน กลุ่มสตรี และประชาชนชุมชน มีการทบทวนงานและติดตามการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพทุกเดือน รวม 10 ครั้ง เกิดกลุ่มอาชีพ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปลูกผัก 40 คน กลุ่มทำเครื่องแกง 15 คน และกลุ่มทำหมี่กรอบ 15 คน เกิดคณะทำงานส่งเสริมอาชีพในกลุ่มรวม 70 คน ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้คนในชุมชน ยิ่งไปกว่านั้น การดำเนินโครงการช่วยเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายให้กับคนในชุมชน ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มอาชีพถูกนำไปจำหน่ายในงานเลี้ยงและตลาดท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มอาชีพเสริมในระยะยาว